

HALLE

BASILIEKSTRAAT 89-91-93

ARCHEOLOGIENOTA BUREAUONDERZOEK VERSLAG VAN DE RESULTATEN

**BART
BOT**
ARCHEOLOGIE

Titel: Archeologienota Halle Basiliekstraat 89-91-93

Erkend archeoloog: Bart Bot OE/ERK/Archeoloog/2016/00114

Auteurs: Bart Bot

Advies specialisten: /

Wetenschappelijke advisering: /

Projectcode bureauonderzoek: 2019C193

Locatiegegevens: Halle, Basiliekstraat, Vuurkruisenstraat

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: xmax, ymax; xmin, ymin: 140668, 158190; 140627, 158158

Kadastergegevens: Vlaams-Brabant, Halle, afdeling 1, sectie G, perceelnr. 672T

Betrokken actoren: Bart Bot (erkend archeoloog), Peter Hellin (contactpersoon opdrachtgever)

Plaats en datum: Ledeberg, 25/03/2019

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Bart Bot Archeologie.

Bart Bot Archeologie aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

1.	Inleiding	4
1.1.	Onderzoeksopdracht	4
1.2.	Wettelijk kader	4
1.3.	Randvoorwaarden	5
2.	Onderzoeksmethode	6
2.1.	Motivering	6
2.2.	Organisatie	6
3.	Aanleiding	7
3.1.	Topografische situering	7
3.2.	huidige situatie	9
3.3.	geplande werken	12
4.	Assesmentrapport	16
4.1.	Landschappelijk situering	16
4.2.	Bodumkundige situering	18
4.3.	Geologische situering	19
4.4.	Historische kennis	22
4.5.	Archeologische voorkennis	29
5.	Synthese	32
5.1.	Archeologisch verwachtingspatroon	32
5.2.	Onderzoeksvragen	33
6.	Besluit	34
7.	Bibliografie	35
8.	Figurenlijst	36

1. INLEIDING

1.1. ONDERZOEKSOPDRACHT

Aanleiding van onderstaand bureauonderzoek vormt de geplande omgevingsvergunningsaanvraag met betrekking tot stedenbouwkundige handelingen. Het projectgebied wordt in deze studie Halle Basiliekstraat genoemd.

Met dit bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van het projectgebied. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Een dergelijke inschatting kan gebeuren na het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2. WETTELIJK KADER

Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande aanvraag van een omgevingsvergunning met betrekking tot stedenbouwkundige handelingen waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300m² of meer bedraagt. De totale

oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt circa 636m². Het plangebied is gesitueerd binnen de vastgestelde archeologische zone¹ 'historische stadskern van Halle'.

1.3. RANDVOORWAARDEN

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

---

¹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140038> (geraadpleegd op 19/03/2019)

2. ONDERZOEKSMETHODE

2.1. MOTIVERING

Doel van het bureauonderzoek is een zo helder mogelijk beeld te vormen van het archeologisch potentieel. Deze drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van het plangebied. Deze archeologische verwachting wordt getoetst en vergeleken met de geplande werken. Op die manier kan een gefundeerde uitspraak gedaan worden of er al dan niet verder archeologisch onderzoek is aangewezen.

2.2. ORGANISATIE

Om de archeologienota op te stellen werden verschillende bronnen geraadpleegd. Informatie over de geplande werken werd aangeleverd door de initiatiefnemer. Zo werden diverse bouwen en funderingsplannen verkregen om een zo duidelijk mogelijk zicht te krijgen om de geplande werken en hun impact.

Om een beeld te kunnen vormen van de fysisch-geografische situatie, een historisch kader te schetsen en bekende archeologische vindplaatsen te kunnen aantonen werden verschillende bronnen geraadpleegd. Het meeste kaartmateriaal werd teruggevonden via Geopunt². Dit is de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie. Daarnaast werd gebruik gemaakt van Cartesius³, een databank met kaarten van het NGI (Nationaal Geografisch Instituut), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied en de ruime omgeving ervan werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed (CAI)⁴ geraadpleegd.

Het kaartmateriaal in deze archeologienota werd opgesteld met QGIS, dit is een vrij en open source geografisch informatiesysteem.

De gebruikte bronnen waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd, gezien de ligging van de site, niet opportuun geacht.

---

² <https://www.geopunt.be/kaart>

³ <https://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁴ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

3. AANLEIDING

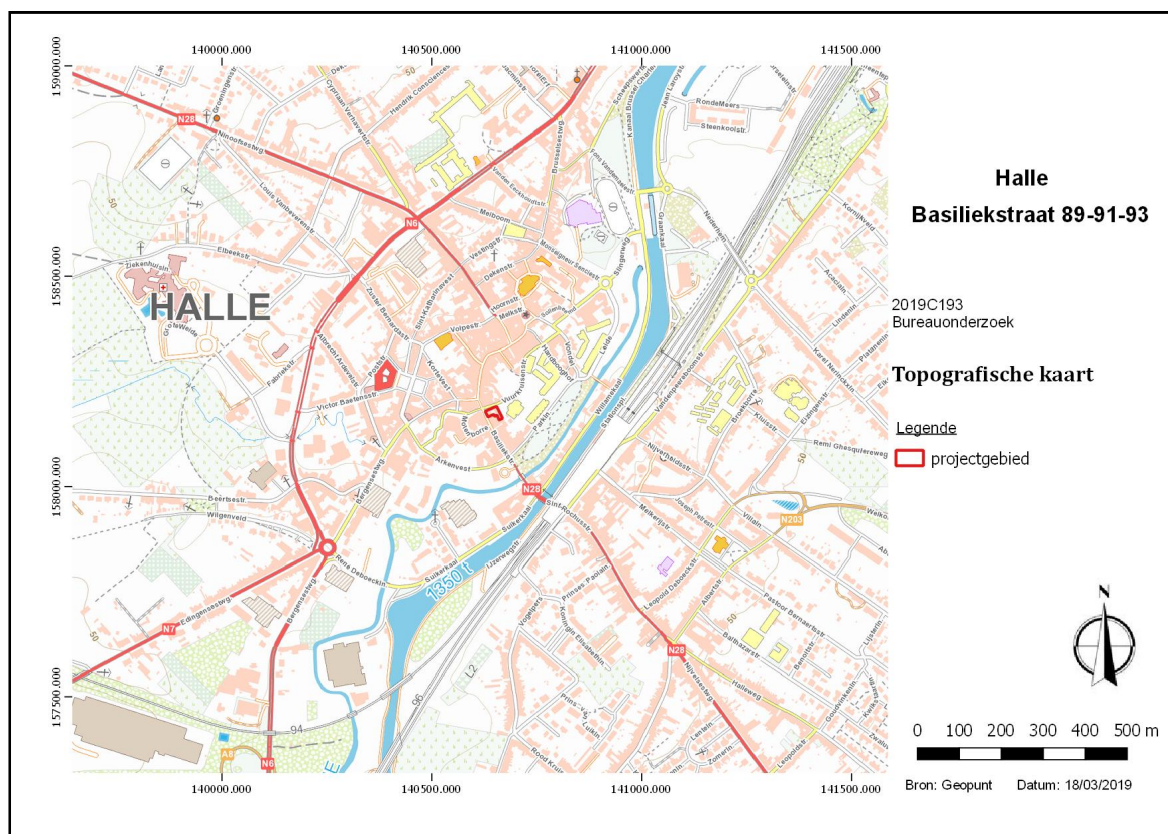
3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING

Halle is gelegen in het zuidwesten van de provincie Vlaams-Brabant. De stad bevindt zich aan de rand van het Pajottenland en maakt deel uit van de regio Zennevallei.

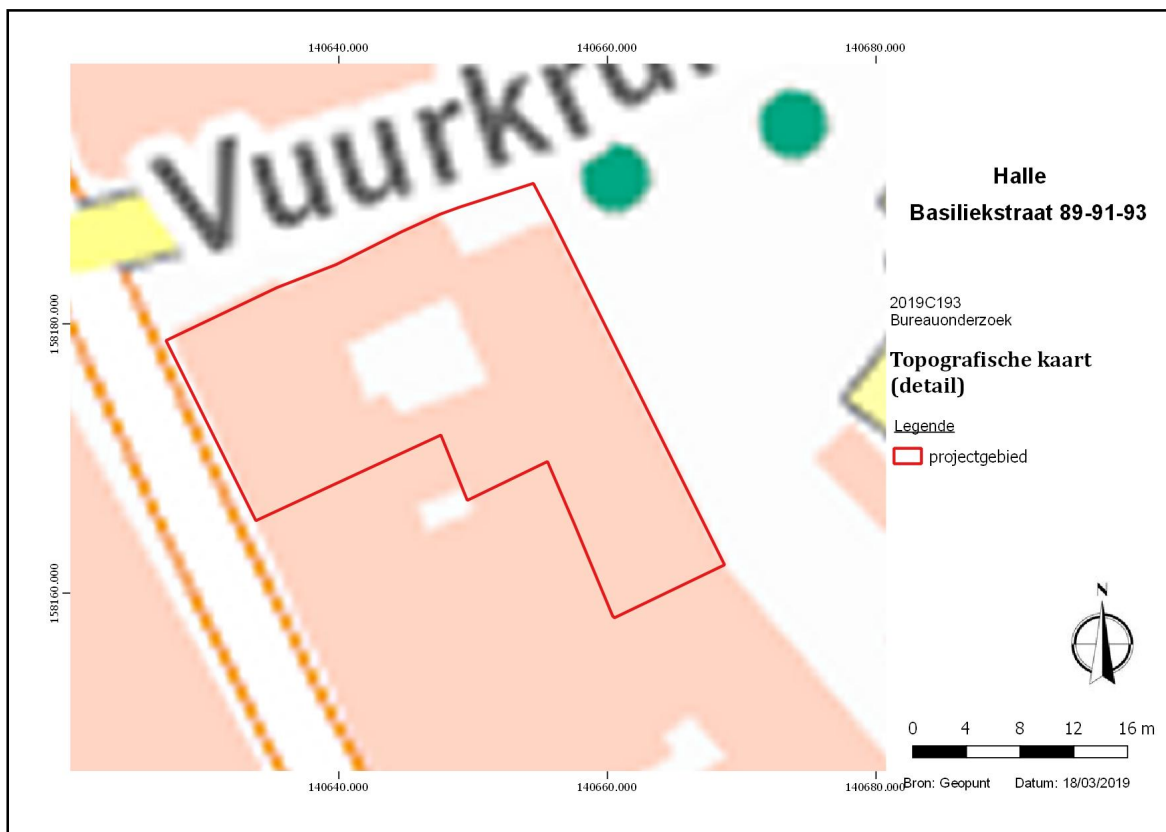
Het plangebied ligt in het zuidelijke deel van de stad, op de hoek van de Basiliekstraat en de Vuurkruisenstraat. De Grote Markt ligt op circa 250m ten noordoosten van het plangebied.

Kadastraal is het plangebied terug te vinden als Vlaams-Brabant, Halle, afdeling 1, sectie G, perceelnr. 672T.

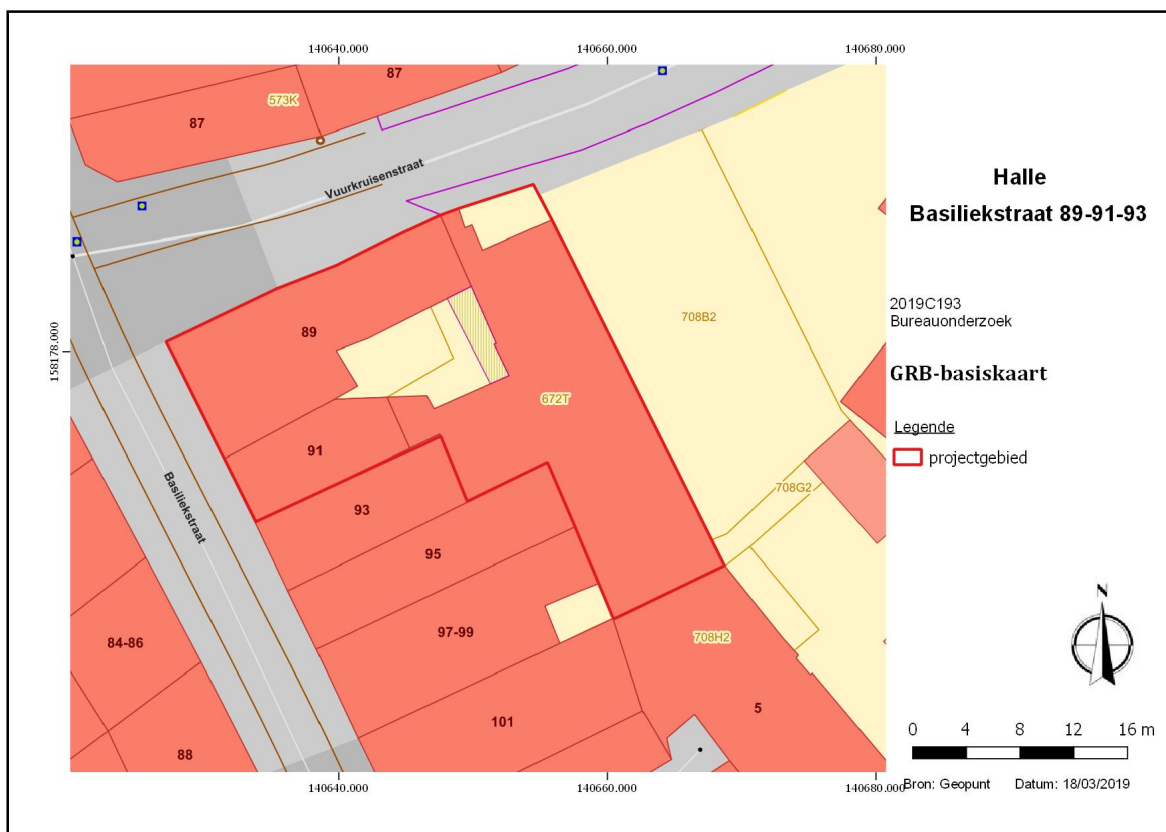
Op de bodemgebruikerskaart staat het plangebied gekarteerd als Andere Bebouwing. De kartering als Gewestweg is foutief.

Figuur 1 Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt en NGI)

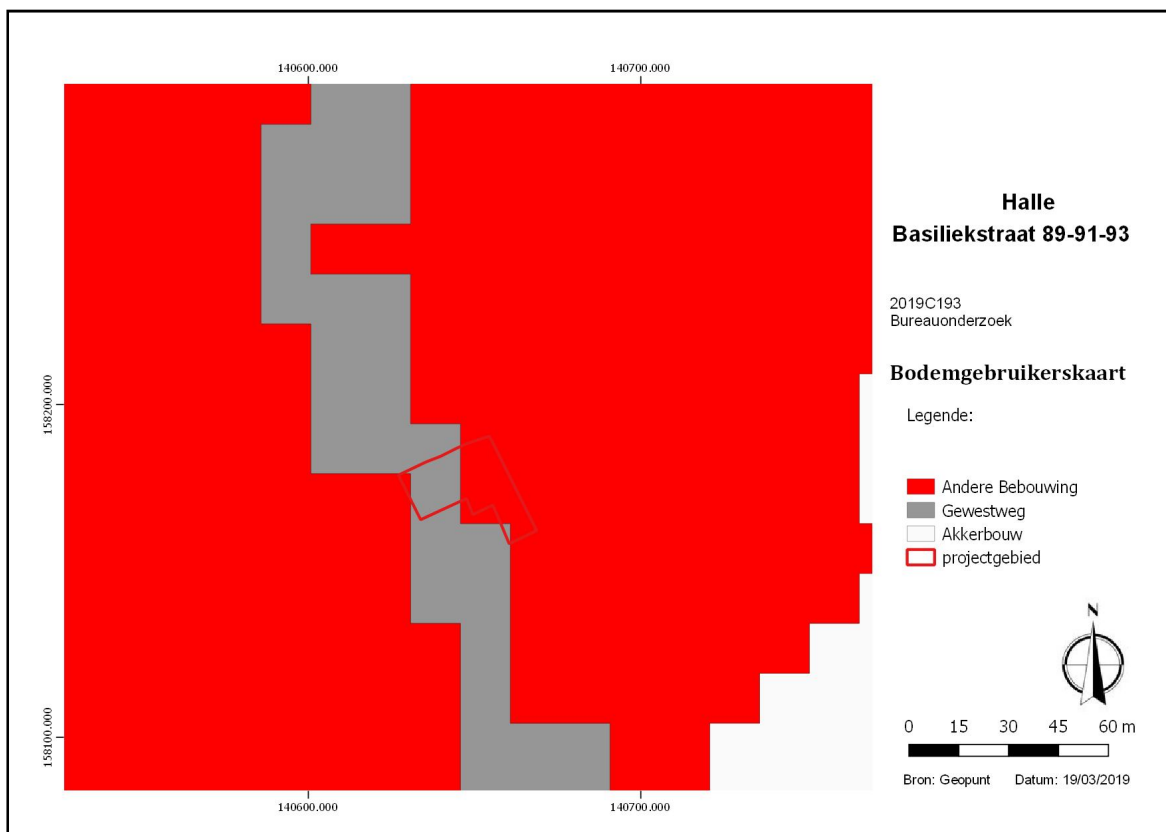

Figuur 2 Detail van de topografische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt en NGI)

Figuur 3 Kadasterplan met aanduiding van de perceelnummers. (bron: geopunt)

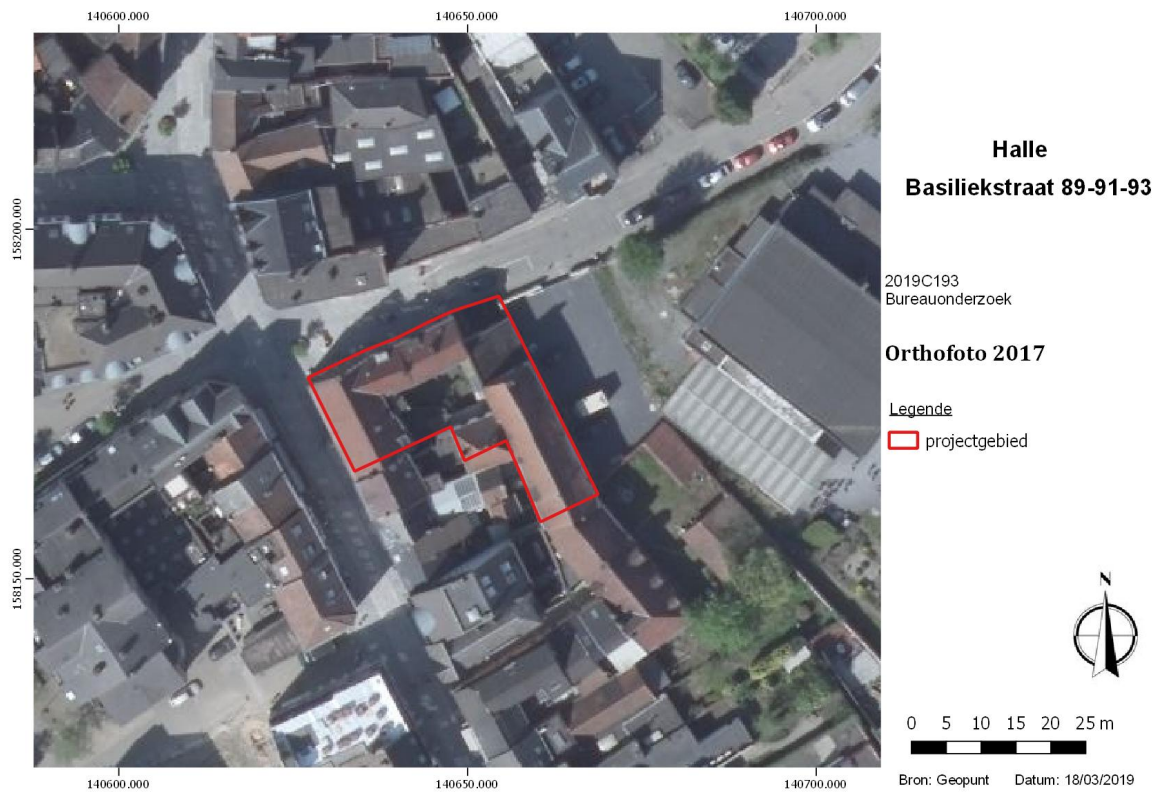

Figuur 4 Bodemgebruikerskaart met aanduiding van het plangebied. (bron: geopunt)

3.2. HUIDIGE SITUATIE

Het volledige plangebied met een oppervlakte van 636m² is bebouwd. In totaal betreft het 2 woningen met aan de oostelijke zijde bijgebouwen. De woningen zijn deels onderkelderd. Centraal in het plangebied bevindt zich een stuk verharding.

Figuur 5 Recente orthofoto met projectie van het plangebied. (bron: geopunt)

Figuur 6 Zicht op de woning op de hoek van de Basiliekstraat en de Vuurkruisenstraat. (bron: google)

Figuur 7 Zicht op de oostelijke zijde van het plangebied vanaf de Vuurkruisenstraat. (bron: google)

3.3. GEPLANDE WERKEN

De initiatiefnemer vraagt een omgevingsvergunning aan met betrekking tot stedenbouwkundige handelingen binnen het plangebied. De initiatiefnemer plant de bouw van een nieuwbouw met commerciële ruimte, studio's, duplexen en appartementen. Het huidige gebouwenbestand binnen het plangebied wordt in eerste instantie volledig afgebroken.

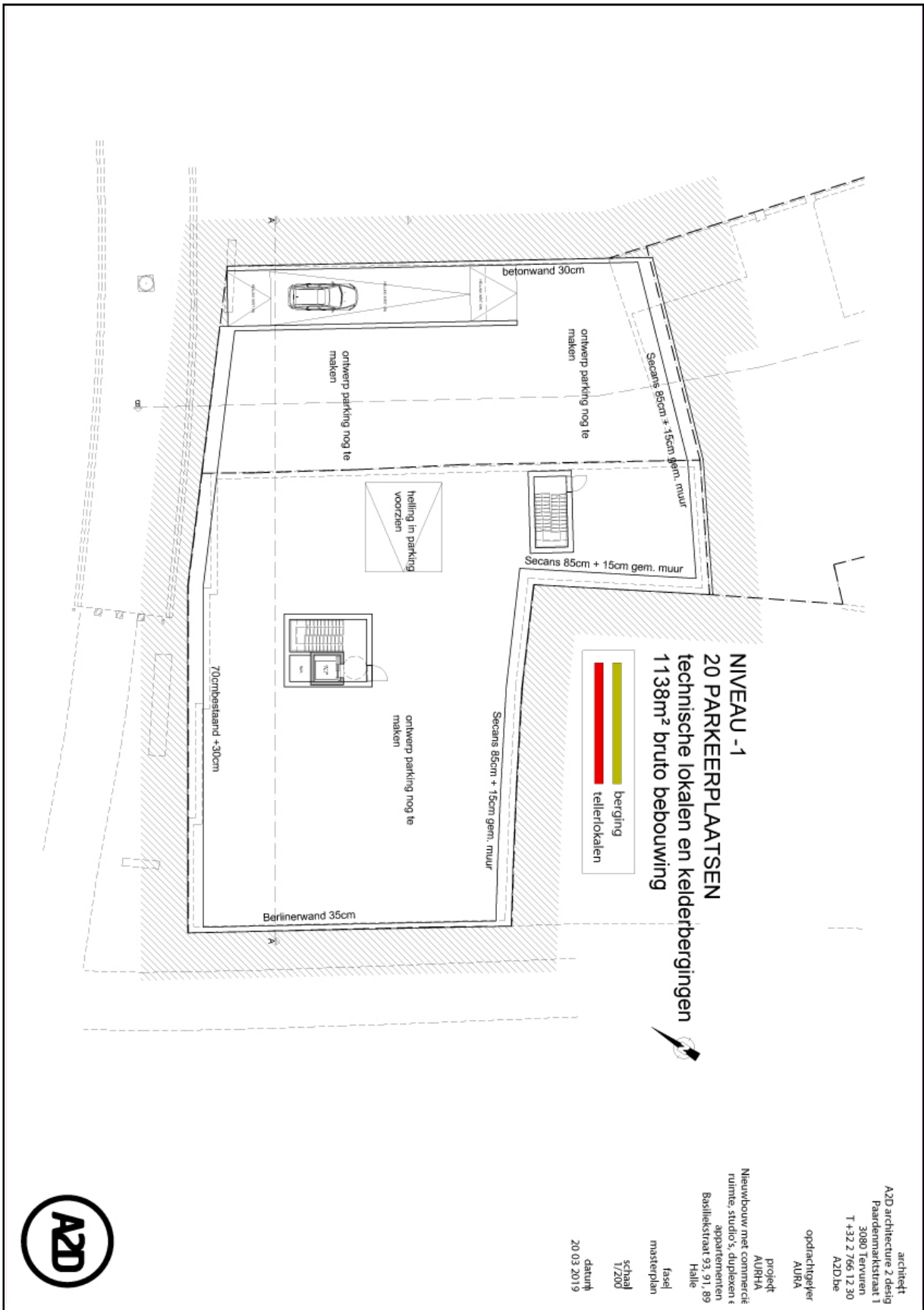
Circa 520m² van het plangebied wordt onderkelderd. De kelder zal plaats bieden aan parkeerplaatsen, bergingen en tellerlokalen. De inrit van de parkeergarage bevindt zich aan de noordoostelijke zijde van het plangebied. Voor de uitgraving van de kelder wordt een impact van -3m onder het maaiveld verwacht. In totaal zal de nieuwbouw drie verdiepingen tellen: 15 woonunits en 1 commerciële ruimte.

Voor de geplande werken (aanleg van de bouwput) moet rekening worden gehouden met een impact op het volledige plangebied tot een diepte van -3m onder het maaiveld.

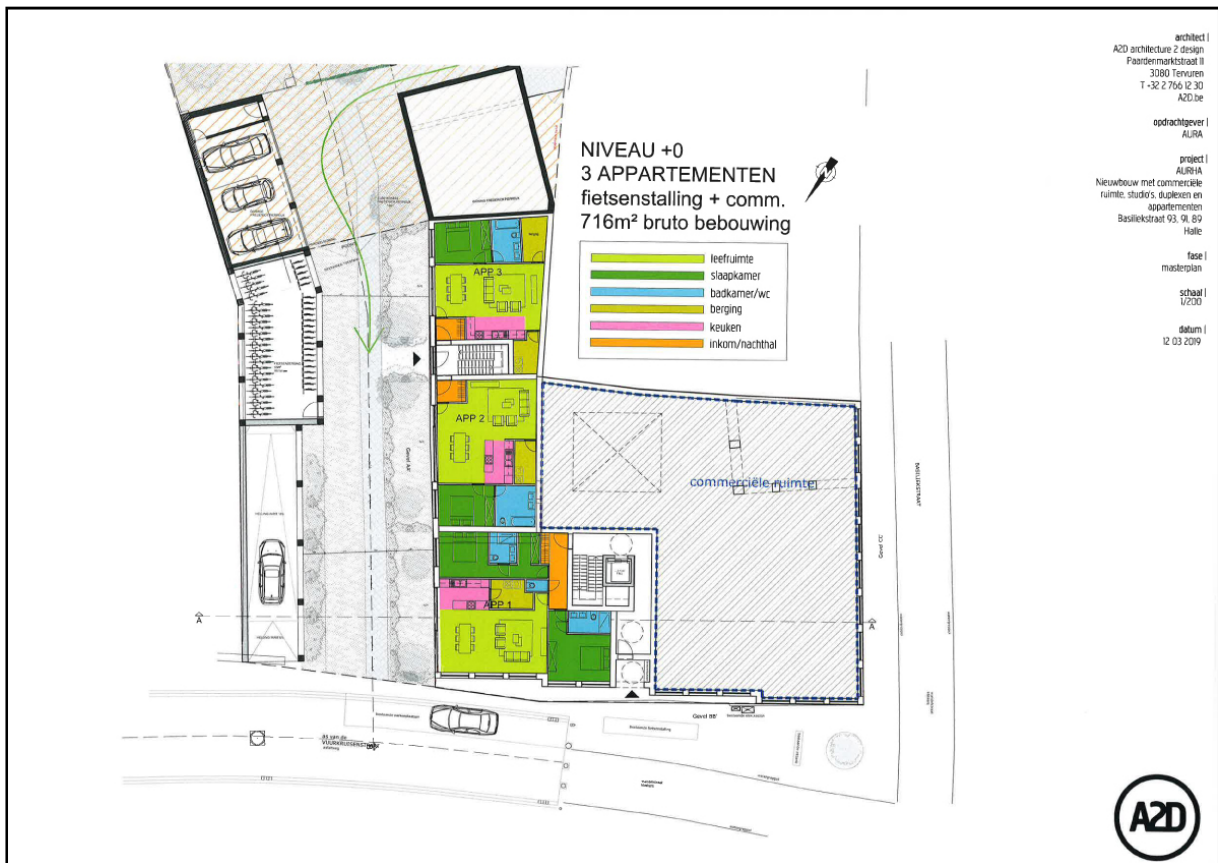

Figuur 8 Visualisatie van het bouwproject. (bron: initiatiefnemer)

Figuur 10 Plan van de kelder (bron: initiatiefnemer)

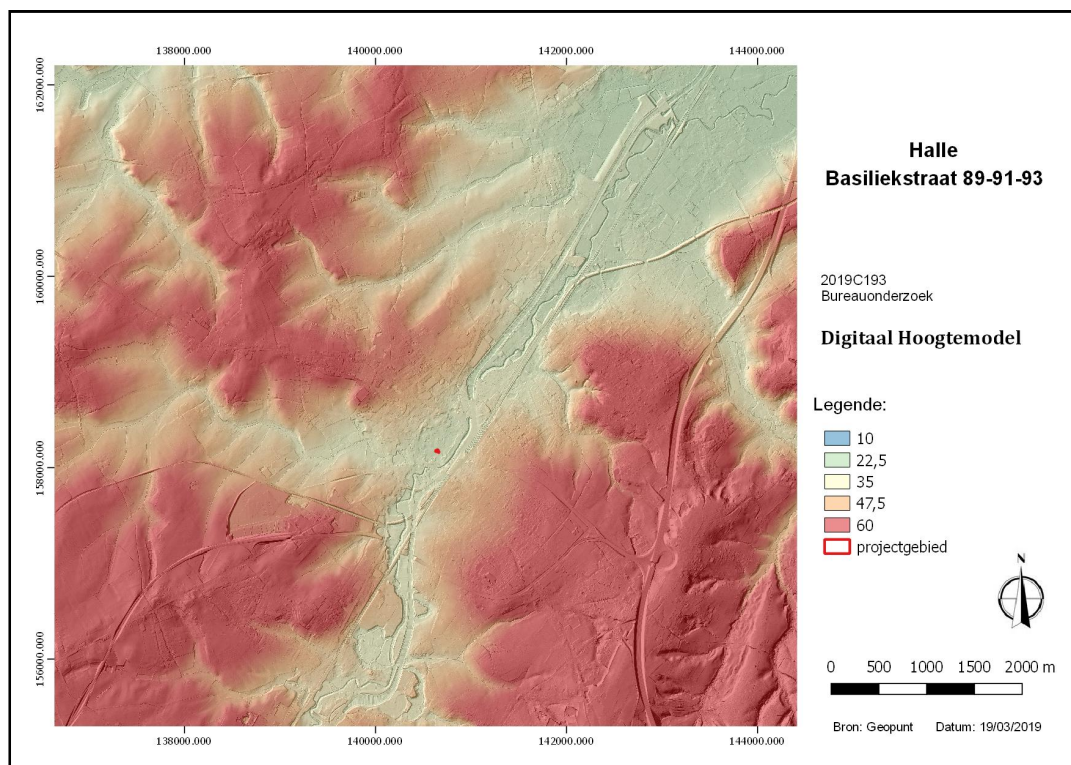
Figuur 11 Plan van het gelijkvloers. (bron: initiatiefnemer)

4. ASSESMENTRAPPORT

4.1. LANDSCHAPPELIJK SITUERING

De stad Halle is gelegen in de alluviale vlakte waar de Groebengracht uitmondt in de Zenne. Deze samenvloeiing vindt plaats tussen een heuvel in het zuidwesten en een heuvel in het zuidoosten. De algemene hoogte van de stadskern varieert tussen de +36m en +31m TAW. Hydrografisch ligt Halle binnen het Scheldebekken. De Zenne vormt de voornaamste rivier in het gebied. De omliggende waterlopen monden uit in deze rivier.⁵ In oorsprong liep de Zenne doorheen het historisch centrum (zie infra). Nu nog kan dit verloop langsheen de straat Molenborre en de Vuurkruisenstraat - weliswaar vaag - in het digitaal terreinmodel worden herkend. De Zenne werd pas in de 19de eeuw omgeleid rond de stad, en volgde daarbij de 14de-eeuwse stadsomwalling. De oorspronkelijk loop werd gedempt.

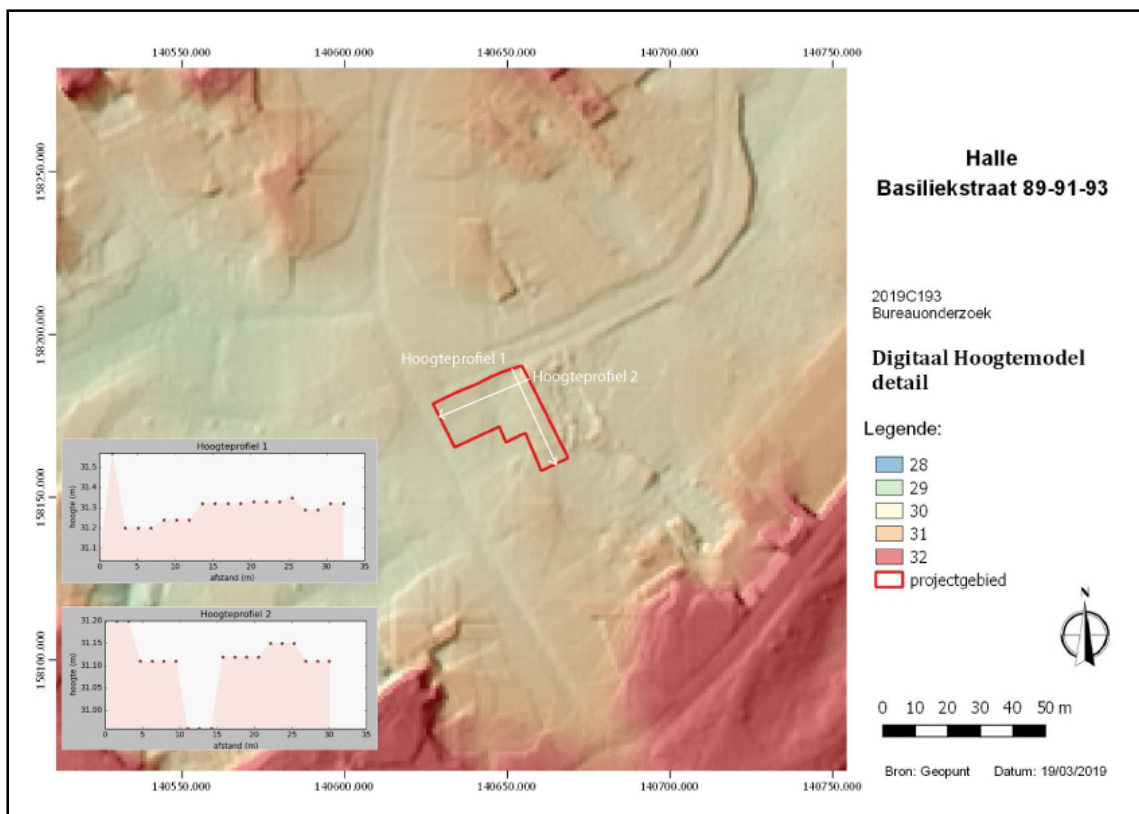
Het plangebied kent een vrij vlak reliëf, tussen de +31,10m en +31,2m TAW. De potentiële bodemerosiekaart van het plangebied is wit gekleurd, d.w.z. dat er geen info voorhanden is voor wat betreft het projectgebied. In de ruime omgeving komen zowel gronden voor met een zeer hoog tot verwaarloosbaar potentieel op erosie.

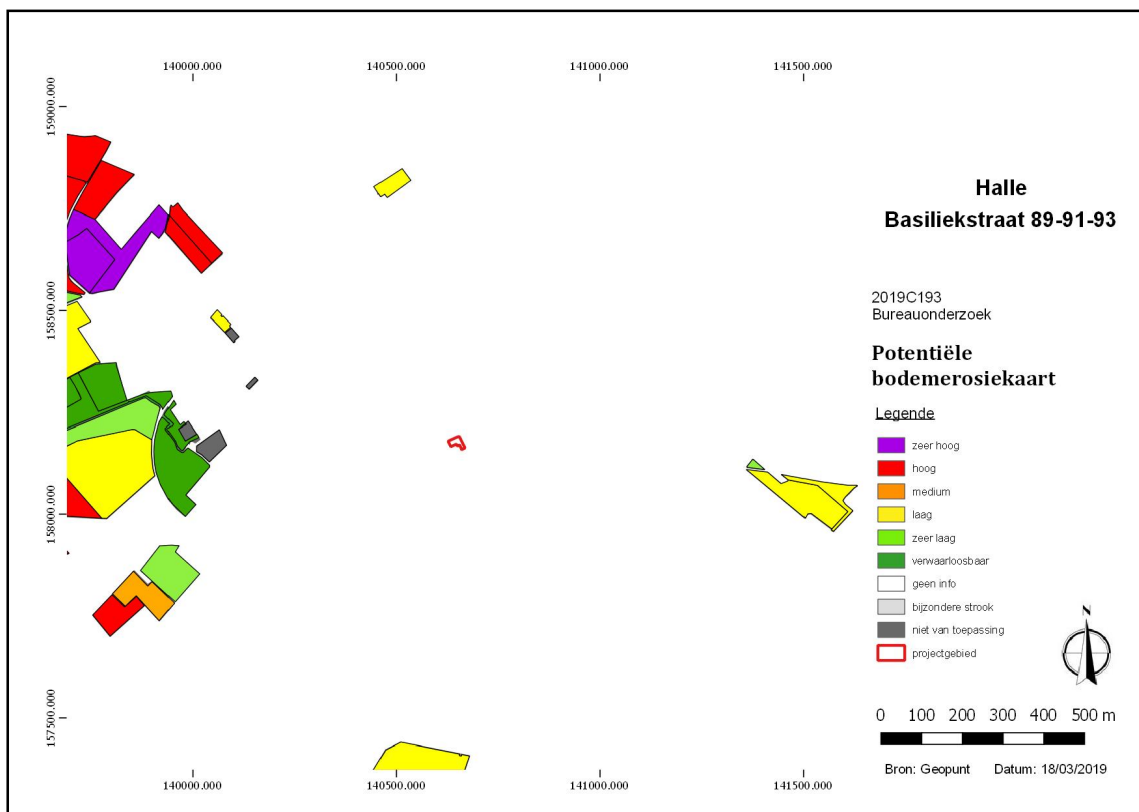
Figuur 12 Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)

⁵ Schroyen, 2003.

Figuur 13 Detail van het digitaal hoogtemodel met hoogteprofielen. (bron: geopunt)

Figuur 14 Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)

4.3. GEOLOGISCHE SITUERING

Het Tertiair is (was) een geologisch tijdvak dat de periodes Paleogeen (66,0-23,03Ma) en Neogeen (23,03-2,58Ma) omvat. Het is al enige tijd geen officieel erkend onderdeel meer van de chronostratigrafie zoals deze wordt vastgesteld door de International Commission on Stratigraphy. De benaming wordt echter nog veelvuldig gebruikt en zal ook hier worden toegepast. Het plangebied zelf is gelegen in een zone waarvan de Tertiaire sokkel bestaat uit kwartsieten, zandstenen en leistenen uit het Cambrium.

Het Tertiair (of liever het Neogeen) wordt gevolgd door de jongste periode in de aardgeschiedenis: het Quartair. Deze periode vangt dus 2.58 miljoen jaar geleden aan en is onderverdeeld in twee tijdsnedes (etages): het Pleistoceen en het Holoceen. Het Pleistoceen (2.58Ma- 11.7ka) wordt gekenmerkt door grote schommelingen in het klimaat. De (vaak relatief lange) tijden waarin een koud klimaat bestond worden ijstijden (glacialen) genoemd. Tijden waarin het klimaat meer op dat van nu leek worden aangeduid met de term tussenijstijden (interglacialen) aangeduid. Deze grote klimaatschommelingen hadden grote gevolgen en de resultaten daarvan zijn vandaag de dag nog op veel plekken in het landschap te herkennen. De jongste tijdsnede die we kennen is (vooralsnog) het Holoceen (11.7ka - heden). Dit tijdvak wordt gekenmerkt door een redelijk warm klimaat en is daarom ook geclassificeerd als een interglaciaal. Met name in het laatste deel van dit tijdvak is de invloed van de mens op de aarde sterk toegenomen, wat voor de geologie grote gevolgen heeft.

De quartair geologische kaart geeft aan dat de ondergrond ter hoogte van het plangebied bestaat uit het type **3a** en type **3**.

De opbouw van dit profieltype **3a** is als volgt:

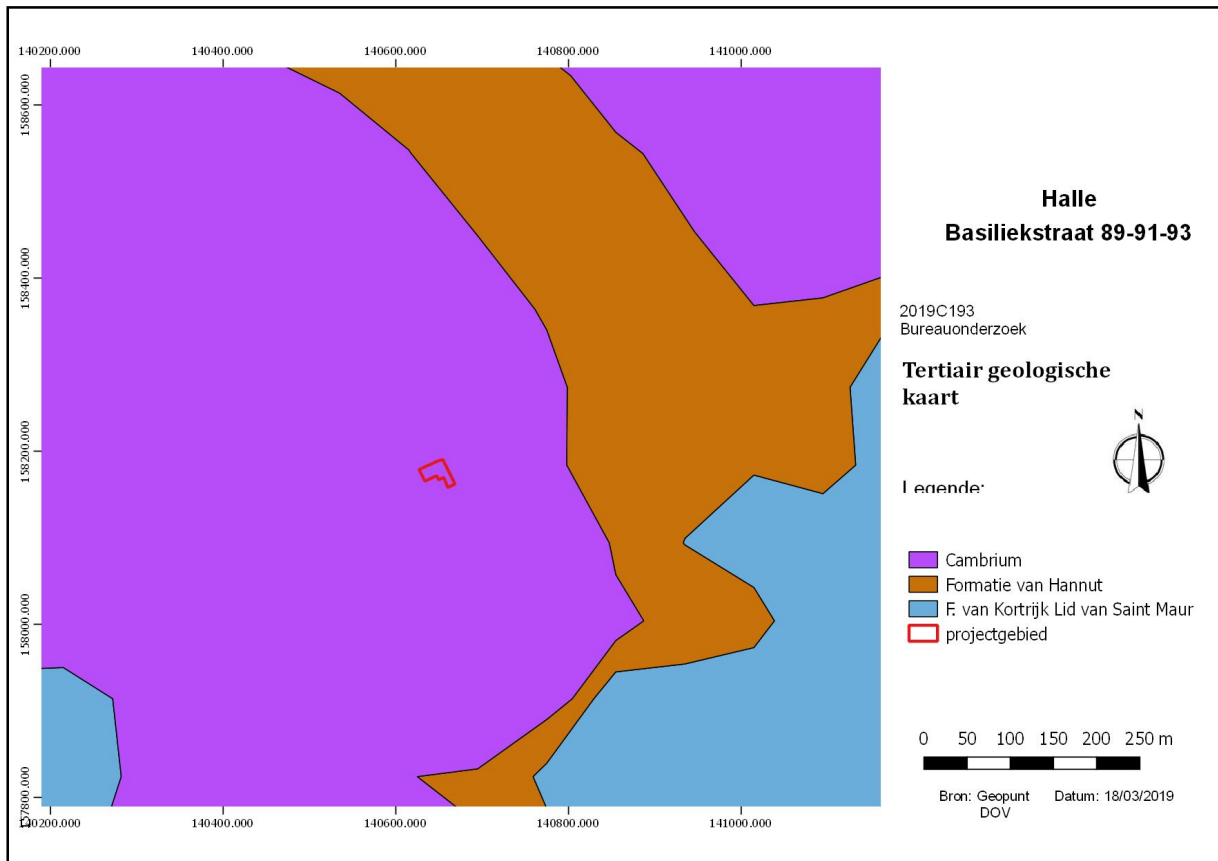
- **Fh**: Fluviaatiele afzettingen (organochemisch en primariën inclusief), afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan)

- **ELPw** en/of **HQ** (deze karteereenheid is mogelijk afwezig) : eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen. Het betreft zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen; en/of hellingsafzettingen van het Quartair.

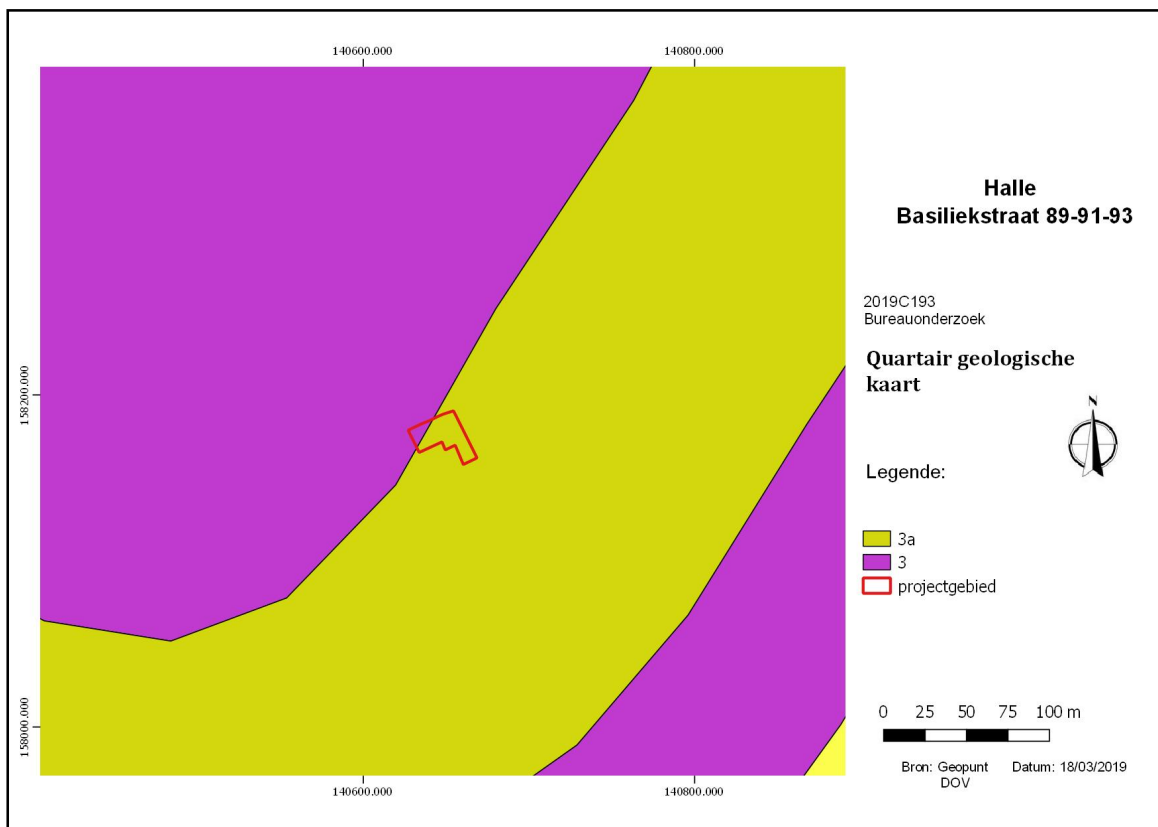
- **FLPw** (deze karteereenheid ontbreekt mogelijk in sommige delen van de beekvalleien buiten de Vlaamse Vallei en haar uitlopers): Fluviaatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).

De opbouw van profieltype 3 is als volgt: eolische afzettingen van het Laat-Pleistoceen (mogelijk vroeg -Holoceen) en/of hellingsafzettingen van het Quartair (deze eenheid is mogelijk afwezig). Daaronder kunnen zich fluviatiele afzettingen van het Laat-Pleistoceen bevinden.

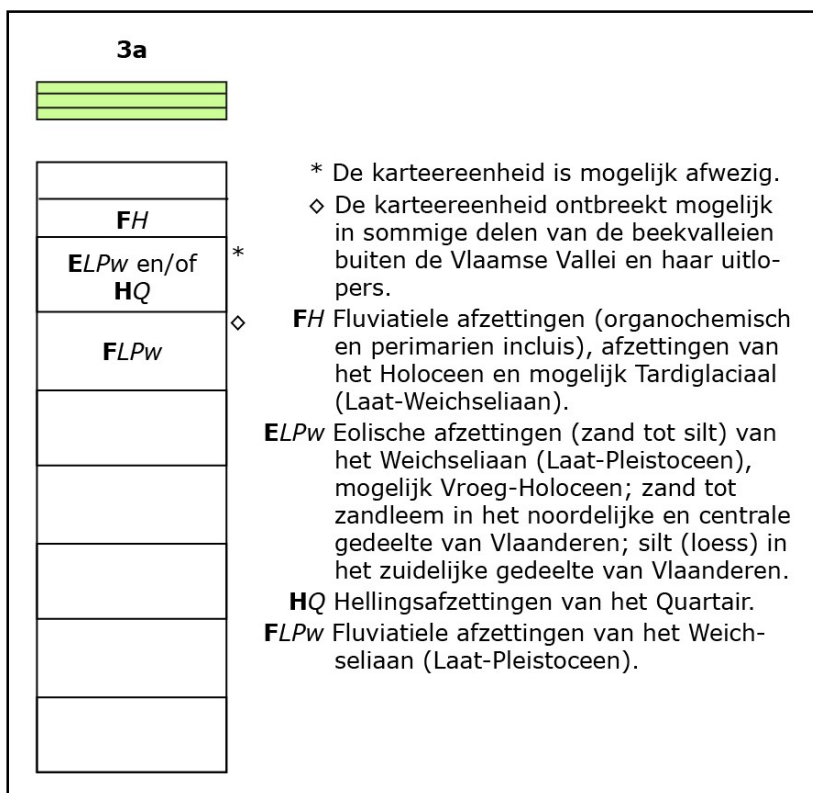
De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

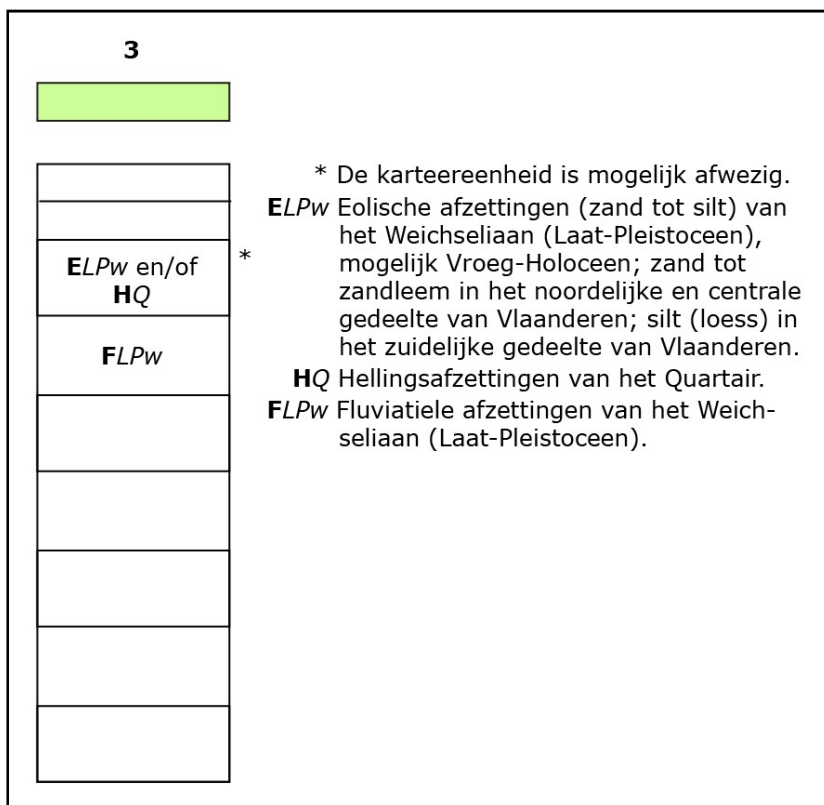
Figuur 16 Tertiair geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (bron: geopunt)

Figuur 17 Quartaire geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (bron: geopunt)

Figuur 18 Uitleg type 3a Quartaire geologische kaart. (bron: geopunt)

Figuur 19 Uitleg type 3 Quartair geologische kaart. (bron: geopunt)

4.4. HISTORISCHE KENNIS

4.4.1. ALGEMEEN⁶

De stad Halle heeft zich ontwikkeld op de linkeroever van de Zenne, vlakbij de plaats waar de Goebengracht uitmondt in de vermelde rivier. De stad Halle wordt in de historische bronnen voor het eerst vermeld in 1152 als ‘Hallensis’ en is wellicht afkomstig van het Germaanse ‘halha’, wat verwijst naar een bocht in of van een hoogland. Halle ontwikkelde zich topografisch gezien op het uiterste punt van een hoger gelegen deel aan de samenvloeiing van Zenne en Groebengracht, vlakbij een doorwaadbare plaats doorheen de Zenne. Hierbij speelt de aanwezigheid van twee belangrijke wegen wellicht ook een cruciale rol. Het gaat om de assen Bergen-Brussel en Nijvel-Vlaanderen.⁷

Het is niet duidelijk hoe en wanneer de nederzetting ontstond. Dit kan enerzijds mogelijk in de 8ste eeuw zijn, waarbij de inwijding van de kerk in 727 n.Chr. als uitgangspunt wordt genomen.

⁶ <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140038> (geraadpleegd op 19/03/2019)

⁷ Gysseling, 1960, 4p. 38.

De toewijding aan de heilige Sint-Martinus kan wijzen op een oprichting in de Merovingische periode. Hierbij kan deze in oorsprong hebben gefungeerd als 'eigenkerk', toebehorend tot een heerlijkheid. Anderzijds zijn er theorieën die het ontstaan van Halle associëren met de bouw van een burcht door de graven van Henegouwen in de 12de eeuw. Een opgraving van deze burcht in 2004 bracht nieuwe gegevens aan het licht waarbij wordt aangenomen dat de burcht teruggaat op een motteheuvel of vlaktenederzetting, daterend uit de 11de of vroege 12de eeuw. Omwille van zijn economisch gunstige ligging langs de Zenne en belangrijke handelswegen kon de kleine nederzetting uitgroeien tot een volwaardige stad in de late middeleeuwen. Tussen 1381 en 1396 wordt de stadswal opgetrokken. Deze omwalling omsloot de linkeroever en de burcht. De wal bestond uit een stenen muur en een gracht, en was van torens voorzien. Ze werden gesloopt tussen 1618 en 1648, tijdens de Spaans-Franse oorlog. Het verloop ervan kan echter nog steeds in het stratenpatroon worden herkend.

Een beeld van de stad zoals deze zich voordeed tot de afbraak van de omwalling in het midden van de 17de eeuw, kan goed worden geïllustreerd aan de hand van de Kaart van Deventer, opgesteld in 1550. Hierop zijn zowel de 14de-eeuwse omwalling, de waterlopen, de wegen en gebouwen duidelijk weergegeven.

Bij de waterlopen kunnen worden onderscheiden:

- de natuurlijke loop van de Zenne, gelegen dwars door de stad
- de Groebengracht, komend vanuit het westen
- de gracht rondom de stad, deel uitmakend van de stadsomwalling
- een aftakking van de Zenne, parallel met de walgracht

Vier bruggen overheen de walgracht geven uit op de belangrijkste invalswegen:

- richting Brussel (noorden)
- - richting Nijvel (zuidoosten)
- - richting Edingen (zuidwesten)
- - richting Ninove (westen)

Op de kaart van Jacob van Deventer (circa 1550) ligt het plangebied vermoedelijk net ten zuiden van de Zenne. Het plangebied is bebouwd en ligt langs het tracé van de voorloper van de Basiliëkstraat. De Zenne loopt onder de Basiliëkstraat door. Vermoedelijk bevond zich een brugpijler op de noordwestelijke hoek van het plangebied. Ten westen van het plangebied bevindt er zich een klein eilandje, omgeven door twee zijtakken van de Zenne. Hier bevond zich een watermolen die de naam gaf aan de nabijgelegen straat. De opsplitsing van de rivier op deze specifieke plaats gebeurde in functie van de molen. Er wordt aangenomen dat wanneer de molen niet in werking was, het water langs de meest noordelijke tak werd afgeleid.

Een volgende kaart is de Frickx-kaart uit 1744. Op deze kaart van Frickx is duidelijk te zien dat enkel stadskernen, wegen en belangrijke bouwwerken zoals kerken, kastelen, etc. werden weergegeven. Het georefereren van dergelijke kaarten is, doordat zij niet schaalvast zijn, vrijwel onmogelijk. De ligging van het plangebied is dan ook ongeloofwaardig, het plangebied situeert zich eerder onderaan de afbeelding.

Op de Villaret-kaart (1745-1748) staat het plangebied geprojecteerd op het tracé van de Basiliekstraat. Dit is vermoedelijk foutief. Het plangebied moet waarschijnlijk meer richting het noordoosten verschoven worden, ter hoogte van de kruising van de Zenne met de Basiliekstraat. Ter hoogte van deze hoek wordt ook een gebouw afgebeeld.

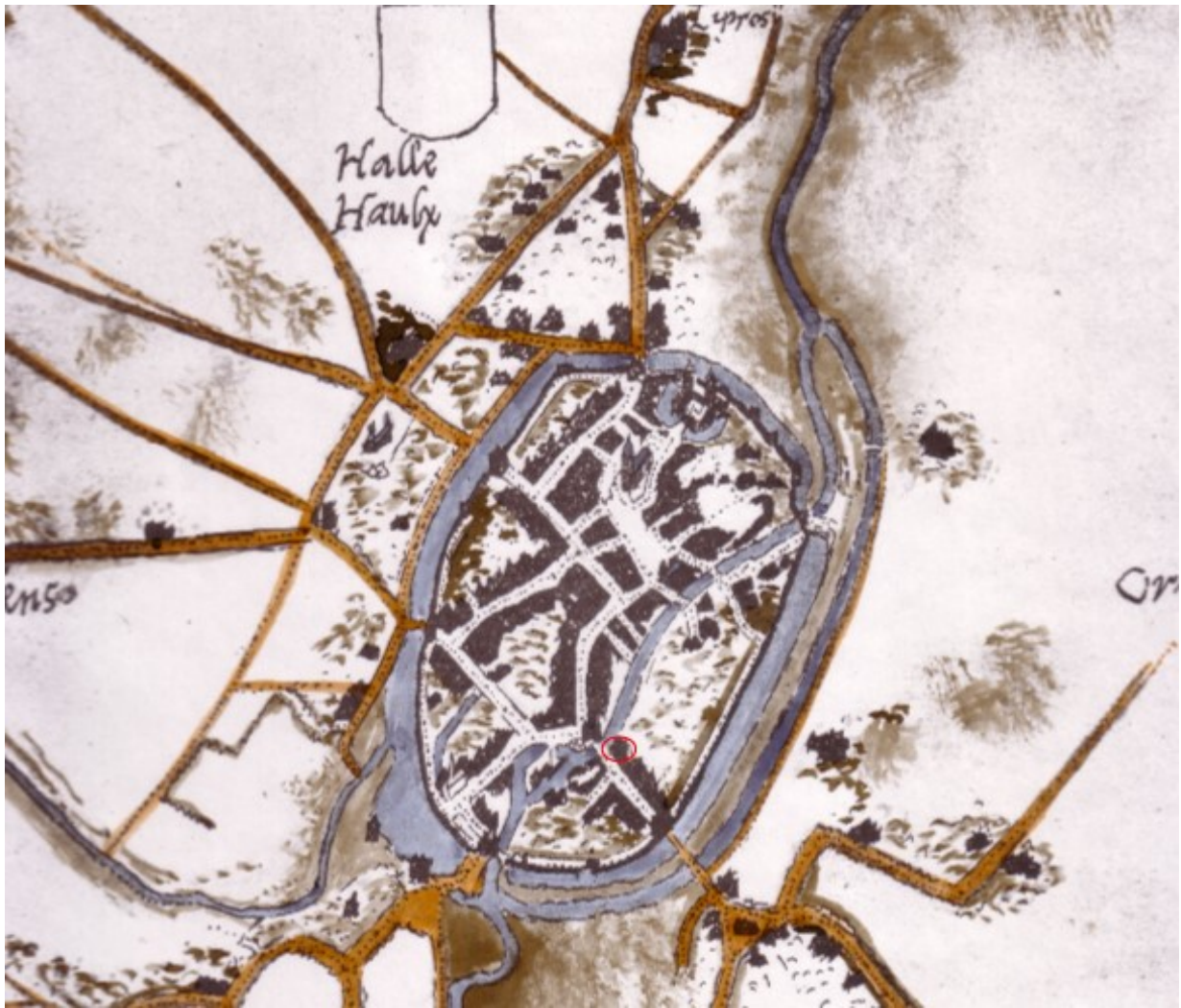
De kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik werd opgesteld tussen 1771 en 1777 door de graaf de Ferraris. Voor het eerst werd op systematische en grootschalige wijze een kartering uitgevoerd van "België". Het is een interessant document, omdat alle gebouwen werden ingemeten en ook de omgeving werd vrij waarheidsgetrouw opgetekend (rivieren, grachten, poelen, bossen, hagen, etc.). Er dient wel de kanttekening gemaakt te worden, met name dat deze kaart vooral vanuit een militair standpunt opgetekend werd. De gebieden die in dat kader minder interessant waren, werden minder nauwkeurig ingemeten. Op de kaart moet het projectgebied iets naar het oosten worden opgeschoven. Het plangebied bevindt zich dan net ten zuiden van de loop van de Zenne. Het lijkt er op dat het plangebied eerder een open ruimte was met bebouwing net ten zuiden.

Op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) is duidelijk bebouwing binnen het plangebied te zien. Ook de loop van de Zenne net ten noorden van de stad is afgebeeld.

De topografische kaart van Philippe Vandermaelen werd opgemaakt tussen 1846 en 1854. Hierop staat ook het reliëf aangeduid. Gezien het gaat om een topografische kaart en niet om een kadastrale opmeting, zijn er veel minder details weergegeven. Bovendien kan deze kaart niet goed worden gegeoreferend, waardoor het plangebied niet lijkt samen te vallen met het juiste perceelblok. Het plangebied moet waarschijnlijk naar boven verschoven worden.

In de loop van de 20ste eeuw verandert het plangebied vermoedelijk weinig. Op de foto's is te zien dat de oude loop van de Zenne werd gedempt (1965?). Het tracé van de Zenne werd omgeleid naar de voormalige Leie.

Figuur 20 De kaart van Jacob van Deventer (1565) met aanduiding van de ligging van het plangebied. (bron: https://www.hallensia.be/blog/wp-content/uploads/2014/05/1554_deventer.jpg)

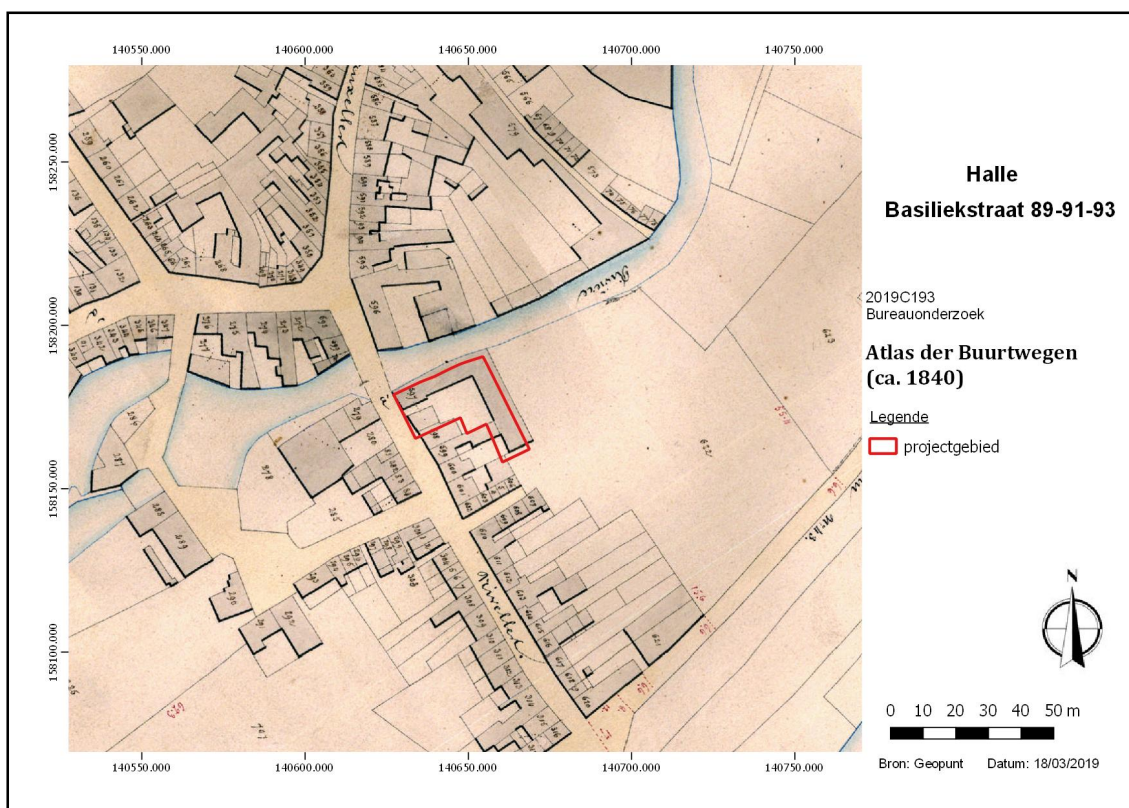
Figuur 21 De Frickx-kaart (1744) met aanduiding van het plangebied. (bron: geopunt)

Figuur 22 Villaret-kaart (1745-1748) met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)

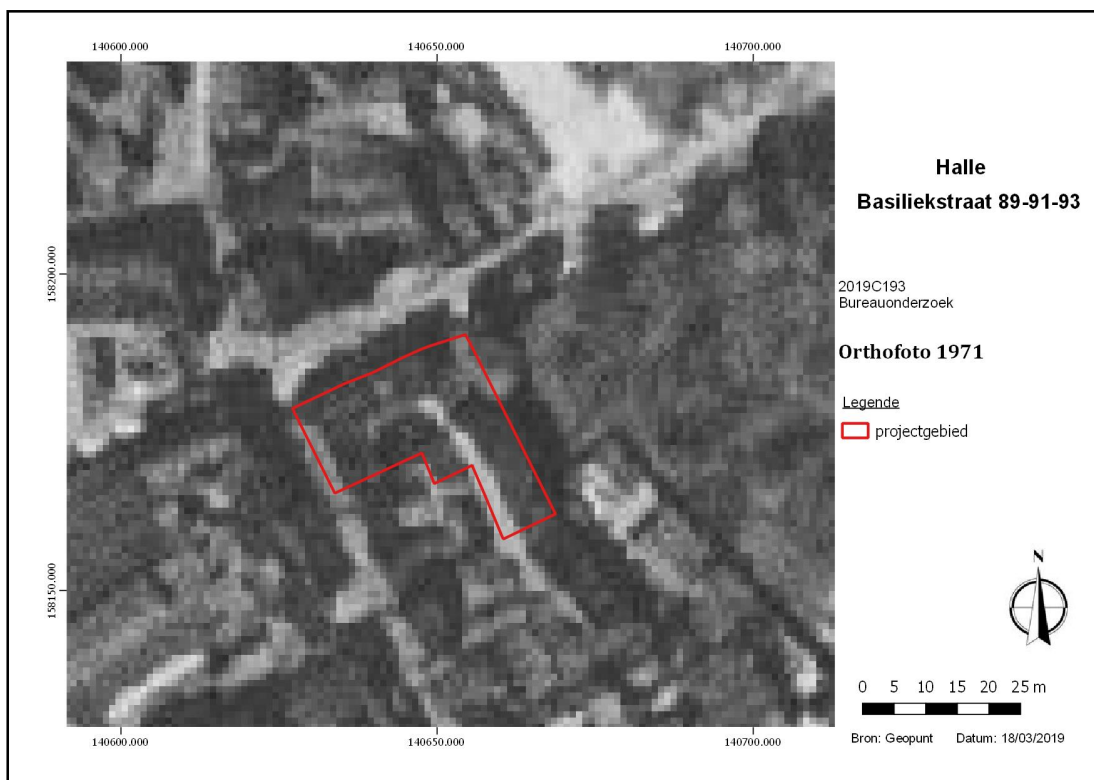
Figuur 23 Ferrariskaart (1777) met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)

Figuur 24 Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met aanduiding van het plangebied. (bron: geopunt)

Figuur 25 Kaart Vandermaelen (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)

Figuur 26 Orthofoto uit 1971. (bron: geopunt)

Figuur 27 Orthofoto uit 1990. (bron: geopunt)

4.5. ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

De belangrijkste bron voor de archeologische gegevens werd bekomen via de CAI. In onderstaande lijst worden de relevante CAI-items opgesomd. Uit raadpleging van het geoportaal van Onroerend Erfgoed blijkt het plangebied niet in een ‘gebied geen archeologie’ te liggen. Het volledige plangebied behoort wel tot de vastgestelde archeologische zone ‘Historische stadskern van Halle’ (Cai 140038). Deze werd afgebakend omwille zijn eeuwenlange intense bewoning binnen de stedelijke grenzen.

Voor de stad Halle behoren een groot aantal van de items tot de middeleeuwse stadsversterking. Het gaat om de enerzijds de omwalling (Cai 207099) en de bijhorende stadspoorten (zoals de Bospoort (Cai 901), de Bergpoort (Cai 903), de Poternepoort (Cai 896) en de Sint-Katharinapoort (Cai 987)). Op heel wat plaatsen kan het verloop van deze omwalling duidelijk worden gevolgd in de huidige percelering en het stratenpatroon. Dankzij een vondsmelding zijn

in een achtertuin resten van de wal van de stadsomwalling aangetroffen (Cai 212776). Ook tijdens de opgraving van burcht werd de stadsgracht aangesneden.⁸

Cai 150096⁹: Net ten westen van het plangebied bevindt zich de site 'Molenborre'. Op deze locatie stond ooit een watermolen. Sporen van dit gebouw zijn niet teruggevonden. Wel werd er heel wat archeologisch huishoudelijk afval aangetroffen uit de 16de eeuw. Door de stadsuitbreiding van 1400 is dit industriegebied binnen de stadswallen komen te liggen.

Cai 3844¹⁰: Ten westen van het plangebied, binnen de stadsomwalling, bevindt zich de site van het Sint-Elooishospitaal. Een opgraving van dit oude hospitaal, gelegen vlak achter de Bergenpoort, bracht verschillende sporen aan het licht, daterend uit de ijzertijd (vroeg la Tène periode), en de vroege en volle middeleeuwen. Voor de Karolingische periode gaat het om een deel van een hutkom en twee haarden waarin heel wat aardewerk werd aangetroffen. Ze wijzen op het belang van deze zone als ontwikkelingskern voor de latere stad. Het gaat om de voormalig rijkswachtkazerne en nu het huidige postkantoor.

Cai 159113¹¹: Bouwarcheologisch onderzoek werd uitgevoerd op het stadshuis van Halle. Er werden kelders met tongewelven uit de 16de eeuw waargenomen. De kelders behoorden toe tot privéhuizen die er eertijds stonden.

Cai 1292¹²: Ten noordoosten van het plangebied bevindt zich de site van het 'volkshuis'. Onderzoek van dit perceel leidde tot een groot aantal sporen en contexten die dateerden uit de late middeleeuwen tot de 16de eeuw. Zo werd er onder meer een waterput en keldergewelf aangetroffen.

Cai 150091¹³: Archeologisch onderzoek ten noorden van het plangebied, ter hoogte van de Volpestraat, bracht resten van een beek aan het licht. De dempingsfase kan worden gelinkt met de bouw van de eerste stadswal (13de eeuw). Het beekje kruiste de Ninoofsesteenweg en liep richting de Zenne.

Cai 1294¹⁴: Op deze site gelegen in het noorden van de stad werd een volmiddeleeuwse brandlaag aangetroffen. Vermoedelijk zijn houten constructies in vlammen opgegaan. De site zou in de loop van de 12de eeuw tot aan de bouw van de stadsmuur (1ste kwart 13de eeuw?) regelmatig zijn overstroomd. Er werden geen laatmiddeleeuwse resten aangetroffen.

---

⁸ De Maeyer & Van Bellingen, 2004.

⁹ Borremans R., G. Taelman en J. Notebaert 1992, p. 70.

¹⁰ Borremans, R. & Taelman, G. 1996, pp. 12-14.

¹¹ Franssens, M. 2012.

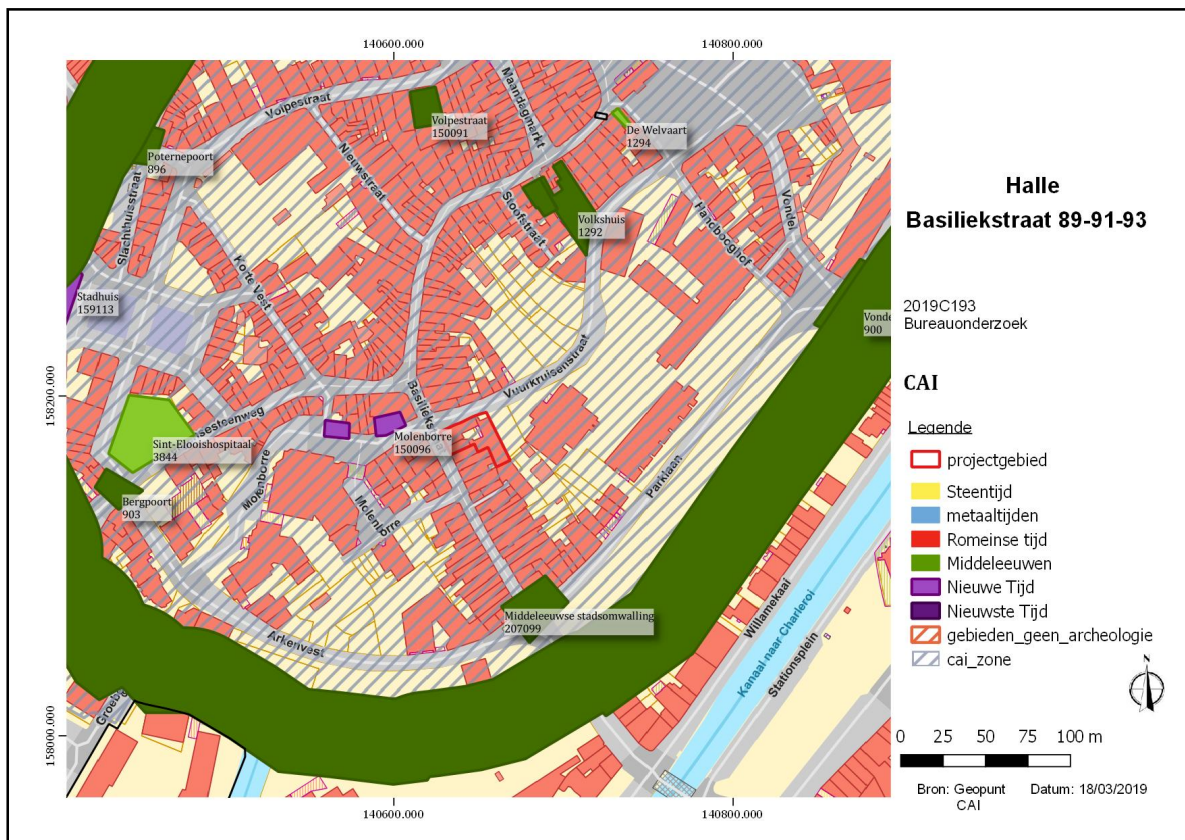
¹² Borremans R., G. Taelman en Y. Devos 2006, pp. 4-15.

¹³ Matthys A. 1969, pp. 408-417.

¹⁴ Borremans R. 2006, pp. 17-20.

Cai 1844¹⁵: In 2004 leverde een archeologisch onderzoek resultaten op over de burcht. Deze blijkt in de 14de eeuw te zijn opgetrokken.

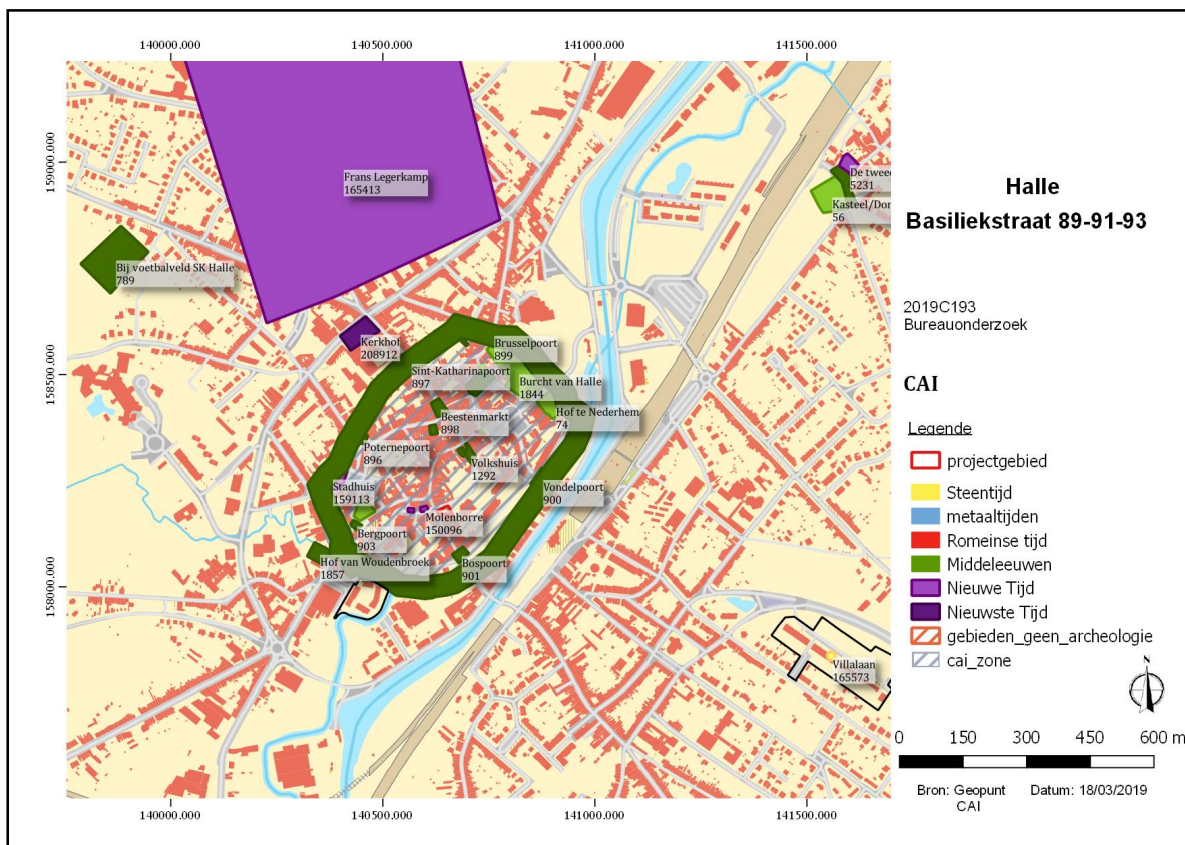
In 2015 werd naar aanleiding van een restauratie en plaatsing van vloerverwarming een archeologische opgraving uitgevoerd in de Sint-Martinusbasiliek te Halle¹⁶. Voorafgaand werd een geofysisch radaronderzoek binnen de basiliek uitgevoerd met de bedoeling om vooraf reeds een eerste zicht te krijgen op mogelijke onderliggende muurstructuren. Op die manier konden de locaties van de verwarmingsputten eventueel nog gewijzigd worden teneinde het archeologisch erfgoed zoveel mogelijk te beschermen. Het belangrijkste resultaat van dit archeologisch onderzoek in de basiliek van Halle bestaat hierin dat er voor de eerste keer tastbare aanwijzingen, in de vorm van natuurstenen muren, gevonden zijn van mogelijke voorafgaande kerkgebouwen. De datering van de oudste muur gaat zelfs terug tot de pre-romaanse periode (10de eeuw) en is op zijn minst uitzonderlijk te noemen.

Figuur 28 Centraal Archeologische Inventaris met projectie van het plangebied. (bron: CAI en geopunt)

¹⁵ De Maeyer en Van Bellingen, 2004.

¹⁶ Bradt T., 2015.

Figuur 29 CAI (Centraal Archeologische Inventaris) op GRB-basiskaart. (bron: CAI en geopunt)

5. SYNTHESE

5.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON

Het plangebied ligt binnen de vastgestelde historische stadskern van Halle en binnen de laatmiddeleeuwse stadsomwalling. Net ten noorden van het plangebied, ter hoogte van de Vuurkruisenstraat, liep vroeger de Zenne. De oudste raadpleegbare kaart van Jacob van Deventer uit 1550 toont bebouwing binnen het plangebied. Het plangebied is ook net ten zuidoosten van een brug gelegen.

Het plangebied ligt in het overstromingsgebied van de Zenne. Daarom kan er alluvium verwacht worden dat mogelijk oudere archeologische niveau's heeft afgedekt. De kans bestaat dus dat er zich een paleobodem uit het Holoceen of pre-holoceen binnen het plangebied bevindt. Daarom kunnen archeologische resten uit de steentijd voorkomen. Ook sporen uit de metaaltijden, zoals aangetroffen op de site Cai 3844, kunnen binnen het plangebied voorkomen.

Zoals reeds aangehaald is er ook een zekere verwachting van sporen vanaf de (vroeg) middeleeuwen. Concreet gaat het om muurresten, vloerniveau's en werkniveau's, (afval)kuilen,

beer- en waterputten. Door de nabijheid van de oude loop van de Zenne kunnen ook resten van beschoeiing, e.d.m; verwacht worden. Ook archeologische resten van ambachtelijke activiteiten behoren tot de mogelijkheden.

5.2. ONDERZOEKSVRAGEN

Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Het plangebied ligt binnen de vastgestelde historische stadskern van Halle en binnen de laatmiddeleeuwse stadsomwalling. Net ten noorden van het plangebied, ter hoogte van de Vuurkruisenstraat liep de Oude Zenne. De oudste raadpleegbare kaart van Jacob van Deventer uit 1550 toont bebouwing binnen het plangebied. Het plangebied is ook net ten zuidoosten van de een brug gelegen.

Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Het volledige plangebied is bebouwd. De woningen bevatten enkele kleine kelders. Waar deze kelders zich bevinden en wat de omvang van deze kelders is, is op dit moment niet geweten.

Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Niet van toepassing.

Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

De werken zullen mogelijks een impact hebben op het mogelijks aanwezige niet-verstoorde bodemarchief.

Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan niet vastgesteld worden op basis van het bureauonderzoek.

Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Zie Programma van Maatregelen.

6. BESLUIT

De archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande aanvraag van een omgevingsvergunning met betrekking tot stedenbouwkundige handelingen waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300m² of meer bedraagt. De totale oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt circa 636m². Het plangebied is gesitueerd binnen de vastgestelde archeologische zone¹⁷ 'historische stadskern van Halle'.

De initiatiefnemer vraagt een omgevingsvergunning aan met betrekking tot stedenbouwkundige handelingen binnen het plangebied. De initiatiefnemer plant de bouw van een nieuwbouw met commerciële ruimte, studio's, duplexen en appartementen. Het huidige gebouwenbestand binnen het plangebied wordt afgebroken.

Circa 520m² van het plangebied wordt onderkelderd. De kelder zal plaats bieden aan parkeerplaatsen, bergingen en tellerlokalen. De inrit van de parkeergarage bevindt zich aan de noordoostelijke zijde van het plangebied. Voor de uitgraving van de kelder wordt een impact van -3m onder het maaiveld verwacht.

Het plangebied ligt binnen de vastgestelde historische stadskern van Halle en binnen de laatmiddeleeuwse stadsomwalling. Net ten noorden van het plangebied, ter hoogte van de Vuurkruisenstraat liep de Oude Zenne. De oudste raadpleegbare kaart van Jacob van Deventer uit 1550 toont bebouwing binnen het plangebied. Het plangebied is ook net ten zuidoosten van een brug gelegen.

Het plangebied ligt in het overstromingsgebied van de Zenne. Daarom kan er alluvium verwacht worden dat mogelijk oudere archeologische niveau's heeft afgedekt. De kans bestaat dus dat er zich een paleobodem uit het Holoceen of pre-holoceen binnen het plangebied bevindt. Daarom kunnen archeologische resten uit de steentijd voorkomen. Ook archeologische sporen uit de metaaltijden, zoals aangetroffen op de site Cai 3844, kunnen binnen het plangebied voorkomen. Zoals reeds aangehaald is er een zekere verwachting van sporen vanaf de (vroeg) middeleeuwen. Concreet gaat het om muurresten, vloerniveau's en werkniveau's, (afval)kuilen, beer- en waterputten. Door de nabijheid van de oude loop van de Zenne kunnen ook resten van beschoeiing, e.d.m; verwacht worden. Ook archeologische resten van ambachtelijke activiteiten behoren tot de mogelijkheden.

---

¹⁷ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140038> (geraadpleegd op 19/03/2019)

7. BIBLIOGRAFIE

- <https://www.geopunt.be/kaart>
- <https://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>
- <https://cai.onroerenderfgoed.be/>
- <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/>
- <https://maps.nls.uk/ww1/trenches/>

- BORREMANS R., TAELEMAN G. & NOTEBAERT J., 1992, Opgravingen te Halle (Brab.) , *Archaeologia Mediaevalis*, 15, p. 70.
- BORREMANS, R. & TAELEMAN, G. 1996, Opgraving St. Elooishospitaal: 2500 jaar Halse geschiedenis (VI.-Brabant), *Archaeologia Mediaevalis* 19, pp. 12-14.
- BORREMANS R., TAELEMAN G. & en DEVOS Y., 2006, Archeologisch onderzoek in het voormalig pand 'Volkshuis' (2001), *Hallensia. Tijdschrift over de geschiedenis van Halle, Buizingen en Lembeek*, jg 28, nr. 2, pp. 4-15.
- BORREMANS R. 2006, Waarnemingen in het pand 'Welvaart', hoek Basiliekstraat-Possozplein (1970), *Hallensia. Tijdschrift over de geschiedenis van Halle, Buizingen en Lembeek*, jg 28, nr 2, pp. 17-20.
- BRADT T., 2015, *Archeologische opgraving in de Sint-Martinusbasiliek te Halle*, Rapport 2015/09, Monument Vandekerckhove nv, Ingelmunster.
- DE MAEYER, W. & VAN BELLINGEN S., 2004, Het archeologisch onderzoek naar de burcht van Halle (VI.Brab.). *Archaeologia Mediaevalis* 27, pp. 62-66.
- FRANSENS, M. 2012, Bouwgeschiedenis van het historisch stadhuis van Halle, *Verhandelingen Nieuwe reeks* 36, Halle.
- GYSSELING, M., 1960. Toponymisch Woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226). Bouwstoffen en studiën voor de geschiedenis en de Lexicografie van het Nederlands VI 1. Belgische interuniversitair centrum voor Neerlandistiek.
- MATTHYS A. 1969: *Archeologisch onderzoek te Halle, Eigen Schoon en de Brabander*, 52ste jg, nr. 10-11-12, pp. 408-417.
- SCHROYEN, C., 2003. Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 31-39. Brussel-Nijvel. Vlaamse Overheid. Dienst Natuurlijke Rijkdommen.
-

8. FIGURENLIJST

Figuur 1 Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt en NGI).....	7
Figuur 2 Detail van de topografische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt en NGI).....	8
Figuur 3 Kadasterplan met aanduiding van de perceelnummers. (bron: geopunt).....	8
Figuur 4 Bodemgebruiksk kaart met aanduiding van het plangebied. (bron: geopunt)	9
Figuur 5 Recente orthofoto met projectie van het plangebied. (bron: geopunt)	10
Figuur 6 Zicht op de woning op de hoek van de Basiliekstraat en de Vuurkruisenstraat. (bron: google)	10
Figuur 7 Zicht op de oostelijke zijde van het plangebied vanaf de Vuurkruisenstraat. (bron: google)	11
Figuur 8 Visualisatie van het bouwproject. (bron: initiatiefnemer).....	12
Figuur 9 Doorsnede de nieuwbouw. (bron: initiatiefnemer)	13
Figuur 10 Plan van de kelder (bron: initiatiefnemer)	14
Figuur 11 Plan van het gelijkvloers. (bron: initiatiefnemer)	15
Figuur 12 Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt).....	16
Figuur 13 Detail van het digitaal hoogtemodel met hoogteprofielen. (bron: geopunt)	17
Figuur 14 Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)	17
Figuur 15 Bodemkaart met projectie van het plangebied. (bron: geopunt)	18
Figuur 16 Tertiair geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (bron: geopunt).....	20
Figuur 17 Quartair geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (bron: geopunt)	21
Figuur 18 Uitleg type 3a Quartair geologische kaart. (bron: geopunt)	21
Figuur 19 Uitleg type 3 Quartair geologische kaart. (bron: geopunt).....	22
Figuur 20 De kaart van Jacob van Deventer (1565) met aanduiding van de ligging van het plangebied. (bron: https://www.hallensia.be/blog/wp-content/uploads/2014/05/1554_deventer.jpg).....	25
Figuur 21 De Frickx-kaart (1744) met aanduiding van het plangebied. (bron: geopunt).....	26
Figuur 22 Villaret-kaart (1745-1748) met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt).26	
Figuur 23 Ferrariskaart (1777) met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)	27
Figuur 24 Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met aanduiding van het plangebied. (bron: geopunt)	27
Figuur 25 Kaart Vandermaelen (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt).....	28

Figuur 26 Orthofoto uit 1971. (bron: geopunt).....	28
Figuur 27 Orthofoto uit 1990. (bron: geopunt).....	29
Figuur 28 Centraal Archeologische Inventaris met projectie van het plangebied. (bron: CAI en geopunt).....	31
Figuur 29 CAI (Centraal Archeologische Innventaris) op GRB-basiskaart. (bron: CAI en geopunt)	32